

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

Štv. 14.

V Mariboru 7. aprila 1870.

Tečaj IV.

Novo poravnanje.

Z odhodom Poljakov in Slovencev so tedaj — tandem ali quando — vsi slovanski zastopniki zapustili ta december-
ski zbor v Dunaju, ki so ga že tudi nemški Tirolci zapustili
in kojega Čehi nikdar niso obiskali. Tako tedaj pada ali
pade ta državna sostava, ki si je za geslo zapisala, Slovane
k steni pritiskati, sostava, ki so jo 1867 Beust in nemška
svojbina tako ponosno začeli in še pred 2 mesecema po od-
stopu spravljalnih ministrov tako ošabno dokončati obljubili.

Kakor še državni zbor zdaj obstoji, če še obstoji, ne
more za posamezne dežele niti v Avstrijsko-Ogersko dele-
gacijo voliti, tako je postal nemogoč. Pa kako bi tudi mo-
gel obstati, če zastopniki zastopajo očitno mesto 19 le 4
milijone stanovnikov. Če je zbor nemogoč, so tudi ministri
nemogoči, kateri so iz tega zbora se porodili, in Avstrija po-
trebuje novih ministrov in novega zbora, ministrov, ki bodo
spravo med narodi, in to med vsemi narodi pospeševali,
zbora, ki bodo zastopal vse dežele in narode brez domišljije.
Prišla je tedaj nova doba novega poravnavanja.

Koliko krat se že v Avstriji poravnava? Celo Avstrij-
sko prašanje je poravnavanje z narodi in deželami. Kdar
se vlada poravna z vsemi deželami in narodi, in vsi narodi
med seboj do zadovoljnosti in do pravice, onda bo Avstrija
mirna in močna, dotlej pa je notrajni nemir ali celo obsadno
stanje, kakor je bilo na Českem ali še celo vojska, kakor
je bila v Dalmaciji.

Dokler je nad Avstrijo vladal samodržni vladar, ležala
je nad vsemi narodi železna roka sile, in bil je mrtvaški
molk in potuhnen red. Al vsaka sila do vremena, pravi
pregovor. Tako so državni dolgovi in vojna zguba strli
okove samodržnosti in poklicali so se narodi v poplačo dol-
gov in zarad samovarnosti v posvete in v postavodajo. Ali
tudi narodi so zvitni in samopriddni in hočejo nad drugimi
narodi vladati, dokler se drugi pusté. Nemškemu narodu je
služila šolska omika, uradništvo, večja premožnost, plemstvo,
posebno pa vlada s krivičnim volilnim redom, da so se spravi-
li Nemci na sedlo in hoteli zapovedavati vsem drugim nar-
rodom. To je bila februarška ustava, s katero so vladali
Nemci. Bila je to prva poravnava med Nemci in vlado.

Ker pa je Nemcev v Avstriji le nekaj nad 7 milijonov,
niso mogli dolgo nadvladavati vse druge narode in v Pruski
vojni 1866 so se kazali nasledki notrajnega razpora, po-
sebnost Magjari niso skrivali, kako nevarno bi bilo za Avstrijo,
Ogersko imeti za neprijatelja. Zato je prišla sprava med
Ogri. To je bila druga poravnava, enostransko pod Beustom
med vlado in Ogerskim sklenjena in enostransko od nepol-
nega, cislajtansko-polovičnega, državnega zbora sprejeta, v
kterem so tudi poljski in slovenski poslanci proti narodovi
večini ministrirali. To je bila ta Slovane na steno pritiska-
joča decemberska ustava, ki so jo posebno Čehi čutili v ob-
sadnem stanju, ker je niso hteli sprejeti, in ki je s svojo
70% cislajtansko priplačo in krvavo vojsko Kotorsko zarad
nove vojaške postave na žalostnem glasu. Ta ustava gre
zarad premnogih nasprotnikov, in ker je krivična in neizved-
ljiva, te dni po izstopu Poljakov in Slovencev iz državnega
zbora — hvala Bogu — spat. Čehi niso nikdar, Tirolci,
Poljaki, Slovenci — zdaj tudi po svojih poslancih več ne
marajo za njo in ti narodi so spet večina proti vladohlepni
nemški svojbini.

Lehko bi tukaj usta polna vzeli in po izstopu kamenje
metali po onih možeh, ki so dve leti v svoji zmoti krivo
državno sostavo podpirali, lahko bi kazali, da bi ti možje,
kakor sedaj, lahko že takrat, ko bi Čehom in federalistom
dano besedo izpolnili, storili ali pripomogli storiti december-
ski zbor nemogoč in tako zaprečili dualistični ustroj državni,
ki boče s svojimi nasledki še dolgo tiščal in žulil vse cislaj-
tanske državljane, lahko bi pravilno se kažoče stališče naše
stranke in njeno previdnost zdaj povzdigovali, al en čut
nadvlada vse druge, to je veselje, srčno veselje, da se je
naših državnih poslancev pomota popravila, da je s tim vz-
rok domačega razpora preminol, da smo sopet vsi složni v
potih, kako domovini služiti.

V tem čutu hočemo pozabiti vso grenkobo, vse odpu-
stiti in v tem smislu tudi mi sopet gg. dr. Tomana, Svetca,
Črmeta in druge izstopivše državne poslance srčno pozdrav-
ljamo na domači zemlji.

Ena misel pa se nam že zdaj sili, da jo izrečemo. Pri
bodočem novem poravnanju vseh narodov in dežel, naj si
bodo nove volitve ali ne, vzemimo si vsi Slovenci srce, in
dajmo si besedo, ki jo hočemo držati, besedo, da pri vo-
litvah in v deželnih zborih in prilično tudi v državnem zboru
glasno izrekamo in zahtevamo zedinjeno Slovenijo. Vsi ro-
doljubi so enih misli, da je zedinjena Slovenija za nas Slo-
vence edini modus vivendi, edini način, kako je mogoče, da
ostanemo pri življenju. K poravnavanju, naj se potem po-
ravnavanje posreči ali ne, pride vsaka stranka s svojim go-
tovim programom. Naj bo zedinjena Slovenija s svojo do-
ločeno in drugim deželam razmerno avtonomijo podlaga in
pogoj za naše pomirjenje, naš gotov program, ki ga mi Slo-
vencei, kakor Čehi svojo deklaracijo, Poljaki in Tirolci svojo
resolucijo, na enak način seboj prinesemo v novo poravnavanje.

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca aprila.

V hiši in dvornu. Klet se mora izprazniti in pre-
vetriti, žito premetati, lan posušiti. Ta mesec je naj boljši
čas za beljenje platna.

V hlevu. Začne se po času davati zelena klaja, zmeša
se namreč s suho klajo detelja, lucerna itd. Če se ovce na
mokrem pasejo, se mora dobro paziti, da ne zbolijo. Pra-
setom za pleme se mora dobro pokladati.

V vrtu za zelenje. Seje se seme fenhelno, ro-
nino, selerjevo, poletne retkve, parijevo, artišokino, krogli
grašek, fižol itd. Špargelno grede se delajo. Glavata salata,
bela repa, koloraba in rano zelje se iz parnikov presadi na
proste grede.

V sadovnjaku. Drevesne sadišnice se naj delajo
in že napravljene okopljejo; marelice in breskve se še po
noči morajo zmirom varovati proti severu; požlahtnenje dre-
ves se še naj nadaljuje, gosenična gnjezda pa se naj mar-
ljivo pokončavajo.

V vinogradu. Če je vreme lepo, se mora kopati,
kolje staviti; trte se naj požlahtnjujejo in trtina sadišča naj
delajo.

V hmelniku. Hmel se naj okoplje in pognoji; novo
hmelišče se dela.

Na polju in senokošah: Pomladno sejanje se nadaljuje. Ječmen, jara pšenica, sočiva, jara ogrišica, mešanica, detelja, lan in konoplje se naj sejejo; krompir, sladko korenje se naj posadi. Na deteljo se naj potrosi gips, žitne njive se naj povlačijo. Na senokoše se še zmirom naj napeljava voda, ne sme vendar dalje na njih stati, kakor samo dva ali tri dni, po tem se mora spet spustiti. Dobro je, če se ta mesec senokoše gnojijo s pepelom.

Pri ulnjaku. Panji se naj iztrebijo, bučele pa naj krmijo.

Pri ribniku. Naj se ribi in naj se pridevajo mlade ribe. Naj večji del rib meče ta mesec ikre (se dresti) zato-rej se ribe lahko lovijo.

V logu. Po zimi posekana drevesa se morajo odpe-ljati, ograje napraviti in drevesno seme saditi. Seme se mora posušiti in paziti se mora na kukce, kateri drevesom škodujejo in če se takih na katerih drevesih množina nahaja, se ta drevesa morajo posekati.

Lo v. Divji petelini, klunjači, ptice roparice se naj streljajo, mlade lesice pa se morajo izkopati.

Umni sadjorejec.

Razni načini pomnožiti sadno drevje.

Na prvi način se je poskušalo pomnožiti sadno drevje s tem, da se mladika od zlahnega drevesa odreže in v vlaž-no zemljo vtakne, da korenine stori, in potem presadi. To da večidel tako početje spodleti, posebno pri zlahnem sad-nem drevju; le trte ali trsi se dajo na tak način z rozgami najhitreje ukoreniniti in pomnožiti. Potem tudi mladike murvinih dreves se v vlažni zemlji rade primejo in brz ukoreninijo.

Drug način pomnožiti sadna drevesa je ta: Naj niža veja zlahnega drevesa se v sredini nekoliko paleev z zemljo ogrne; da se debelejši del veje debela drži, vrh ali vršič pa je zunaj zemlje. Ko v sredini tako pogrobana veja kore-nine požene, se od debela odloči in posebej posadi, da potem za se raste.

Ali pa se mladika skozi predreti lonec potisne in lo-nec z dobro prstjo napolni, da v njem korenine naredi, po-tem od debela odreže in presadi.

Ta način je boljši in zanesljivši od prvega; posebne vrednosti je pri trtab, potem lešnjikih, pa tudi drugem sad-nem drevju, kder se taka prilika ponuja. Priporočila pa ne zasluži, ker večidel sadno drevje po grobanju le slaba dre-vesa dá.

Tretji način je pomnožiti sadne drevesa po koreninš-nicah, ktere pri tleh mladike poženejo iz korenin starega drevesa in imajo same koreninice ko se odrežejo in presa-dijo, kakor pri češpljah, kutnah, ribezu, lešnjikih itd.

Ta način je spet boljši mimo drugega, kder se želi tako drevo hitrej pomnožiti in gleda na to, da staro škode ne trpi; sicer pa naj bo vsako drevo od tal do vrha snažno, lično brez izrastlik. Kdor ima divjakov jabelčnih, hruševih itd. na svojem zemljišču, si jih zamore spomladi izkopati in na odločeni kraj posaditi, ter jih koj pocepiti. Mora pa jim že v jeseni jame izkopati, da se zemlja zboljša. Tako bo imel brez velikega truda čvrsta drevesa in zlahni sad.

(Dalje.)

Pod lipo.

Ljubomir (ki sedi z mnogimi kmeti pri mizi) Zdaj pa skorej ne bo več za živeti, če premislimo, kar naši mi-nistri in naš državni zbor vse počenja. Jaz sem dolgo vse celo mirno prenašal, ali kar je preveč, je preveč in ni s kruhom dobro.

Semenko. To pa res mora biti nekaj prav hudega, da je celo že Vas tako zlo razkačilo, ki ste še dozdej zmi-rom vlado zagovarjali! Kaj pa se je tedaj tako strašnega zgodilo?

Ljubomir. To še Vi vprašate. Jaz mislim, da vas tako doleti, kakor vsakega drugega, in to tudi veste, da, če se pri nas kaj upelje novega, že vsak naprej zna, kar je.

Iglič. Se ve da, če se pri nas kaj novega izmislil, je gotovo kaka nova dača, to je že stara stvar.

Ljubomir. Vi ste uganoli. Ali pa tudi veste, koga bo nova dača spet najbolj doletela?

Iglič. Prej ko ne, kakor vsikdar, najbolj uboge ljudi. Ljubomir. Takrat celo hlapce, deklet, pomočnike in take uboge ljudi.

Rezika (ki sedi pri oknu in šiva). Kaj? k slednje-mu bom še tudi jaz morala dačo plačevati, tega ne storim, prej stopim iz službe!

Semenko. Samo se pomiri Rezika, kolikor je meni znano, imaš samo 3 gld. zaslužka na mesec in to še ne do-segne številke onega zaslužka, od kterega se bo morala plačevati dača.

Ljubomir. Tako! Meni se zdi, da Vi župan do-tične postave niste dobro razumeli. Ali Rezika drugega nič nima v službi, kakor samo 3 gold. plače na mesec?

Semenko. To vem, da ima še tudi stanovanje, hrano, perilo, svečavo, kurjavo itd. Kakor tudi moja dekla in vse druge.

Ljubomir. To jo zdaj imate! To se mora vse raj-tati, ker postava pravi celo jasno, da je vse enako, ali kdo dobiva svoj zaslužek samo v denarju ali pa v drugih potreb-nih stvareh. Začnimo pa zdaj malo rajtati. Vaša dekla ima 3 gold. plače, znese pa na leto 36 gold., stanovanje —

Semenko. Moj Bog! ono malo sobico katero ima poleg kuhinje!

Ljubomir. Če pa bi ono sobico hotel kdo drugi v najem imeti, bi vendar tudi kaj za njo zahtevali?

Semenko. Se ve da. Gospod, ki je lani skoz po-letje pri meni stanoval, mi je plačeval 5 gold. na mesec.

Ljubomir. Dobro! iznese 60 gold. na leto, je že 96 gold. Zdaj pa pridemo do hrane. Rezika, zdaj povej ti sama, koliko bi morala dati vsak dan za svojo hrano, t. j. za zajutrek, obed, južino in večerjo.

Rezika. K zajutruku dobim precej veliko šalico kave in dve žemlji — hm, za 10 kr. bi si to težko kupila o pol-dne krožnik dobre ukuhane juhe, košček govedine s prikuho ali en dober krožnik moknate jedi, — hm, to bi najmanj stalo 25 kr., k južini dobim košček kruha s sirom ali s siro-vim maslom, bi morala rajtati najmanj 5 kr. in za večerjo nekoliko krompirja ali močnika s kosčekom kruha, bi tudi izneslo najmanj kakih 10 kr.

Ljubomir (ki si je vse zapisaval in hitro izrajtal). Tedaj spet vsak dan 60 kr. iznese na leto 219 gld., k tim prejšnjih 96 gld. iznese že 315 gld. — Rezika veseli se, ker boš tudi zrela za dačo.

Semenko. Če Vi tako rajtate, tedaj je res, kar ste rekli, posebno če se še k temu rajta, kaj bi Rezika morala plačevati za drva, če bi hotela imeti po zimi toplo sobico, dalje, kaj za luč, za mjilo katero porabi pri perilu, in če bi se še rajtalo, kar dobi k novemu letu, k njenemu in vašemu godu itd., bi se res lahko narajtalo 600 gld. na leto

Ljubomir. Tako bi moral vsak rajtati, ki bi hotel vladi po pravici povedati, koliko ima zaslužka.

Iglič. Kdo pa bo tedaj te krvave krajcarje po-biral?

Ljubomir. Iz početka, kakor je namreč predložil finančni minister, bi moral vsak gospodar svoji družini, vsak obrtnik svojim pomočnikom, to dačo od zaslužka odtegnoti in v davkarnico prinesiti.

Iglič. No, tega bi še mi ravno bilo potrebno, k sled-njemu bi še celo davkar moral biti, in kaj bi imel za ta trud, hrup, jok, kletev svoje družine.

Ljubomir. Na srečo takega pobiranja državni zbor ni dovolil.

Semenko. Kako se pa bo tedaj ta dača pobirala?

Ljubomir. Bodo se spet morali davkarski uradniki pomnožiti in tako se bode spet potrošila večina tega krva-vega davka za uradnike, kterega bodo iztiskali iz ubogih.

Iglič. Kaj še nimamo zadosti uradnikov?

Semenko. Res je, ali kaj pomaga naše javkanje in razleganje; vlada potrebuje denar, mora zato gledati, da ga dobi!

Ljubomir. Mora gledati, to je res, morala bi pa tudi gledati tamo, kder je še kaj denarja, in kder bi dača bolj pravična bila, kakor pri ubogih ljudeh.

Semenko. Kde pa bi tedaj vlada najlože več dače jemala na primer?

Ljubomir. To Vam hočem taki povedati. Nahajajo se mnogi ljudje, ki imajo zlo drage in lepe konje, kočije in sicer samo za svojo zabavo, za to bi naj plačevali dačo. Drugi se spet nahajajo, ki mislijo, da niti nebi mogli živeti, če ne bi imeli služabnika s zlatimi ali srebrnimi portami